

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

13. februar 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — tilnærmelse af lovgivningerne — ophavsret og beslægtede rettigheder — direktiv 2001/29/EF — informationssamfund — harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder — artikel 3, stk. 1 — overføring til almenheden — begreb — internetlinks («klikbare links»), der giver adgang til beskyttede værker«

I sag C-466/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Svea hovrätt (Sverige) ved afgørelse af 18. september 2012, indgået til Domstolen den 18. oktober 2012, i sagen:

Nils Svensson,

Sten Sjögren,

Madelaine Sahlman,

Pia Gadd

mod

Retriever Sverige AB,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne M. Safjan, J. Malenovský (refererende dommer), A. Prechal og S. Rodin,

generaladvokat: E. Sharpston

justitssekretær: fuldmægtig C. Strömholm,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 7. november 2013,

efter at der er afgivet indlæg af:

— N. Svensson, S. Sjögren og M. Sahlman ved förbundsjurist O. Wilöf

— P. Gadd ved abogado R. Gómez Cabaleiro og advokat M. Wadsted

* Processprog: svensk.

- Retriever Sverige AB ved advokaterne J. Åberg, M. Bruder og C. Rockström
- den franske regering ved M.D. Colas, F.-X. Bréchet og B. Beaupère-Manokha, som befuldmægtigede
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato S. Fiorentino
- Det Forenede Kongeriges regering ved J. Beeko, som befuldmægtiget, bistået af barrister N. Saunders
- Europa-Kommissionen ved J. Samnadda og J. Enegren, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT L 167, s. 10).
- 2 Anmodningen er fremsat inden for rammerne af en tvist mellem på den ene side N. Svensson, S. Sjögren, M. Sahlman og P. Gadd og på den anden side Retriever Sverige AB (herefter »Retriever Sverige«) vedrørende en erstatning, som de førstnævnte hævder tilkommer dem som kompensation for det tab, de mener at have lidt som følge af indsætning på selskabets internetside af klikbare internetlinks (»hyperlinks«), hvorved der omdirigeres til avisartikler, som de er indehavere af ophavsrettigheden til.

Retsforskrifter

International ret

WIPO-traktaten om ophavsret

- 3 Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsret (WIPO) vedtog den 20. december 1996 i Genève WIPO-traktaten om ophavsret (herefter »WIPO-traktaten om ophavsret«). Denne traktat blev godkendt på vegne af Det Europæiske Fællesskab ved Rådets afgørelse 2000/278/EF af 16. marts 2000 (EFT L 89, s. 6).
- 4 WIPO-traktaten om ophavsret fastsætter i artikel 1, stk. 4, at de kontraherende parter skal iagttage artikel 1-21 i konventionen til værn for litterære og kunstneriske værker, der blev undertegnet i Bern den 9. september 1886 (Parisakten af 24.7.1971), som affattet efter ændring af 28. september 1979 (herefter »Bernerkonventionen«).

Bernerkonventionen

- 5 Bernerkonventionens artikel 20, der har overskriften »Særlige aftaler mellem unionens lande«, bestemmer:

»Regeringerne i unionens lande forbeholder sig ret til indbyrdes at træffe særlige aftaler, for så vidt sådanne aftaler indrømmer ophavsmændene videregående rettigheder end dem, der er fastsat i henhold til konventionen, eller i øvrigt indeholder bestemmelser, der ikke strider mod denne konvention. De bestemmelser i eksisterende aftaler, der opfylder disse betingelser, skal fortsat finde anvendelse.«

EU-retten

- 6 Det anføres i første, fjerde, sjette, syvende, niende og nittende betragtning til direktiv 2001/29:

»(1) Traktaten foreskriver oprettelse af et indre marked og indførelse af en ordning, der sikrer, at konkurrencen i det indre marked ikke fordrøjes. En harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om ophavsret og beslægtede rettigheder bidrager til at opnå disse mål.

[...]

(4) En harmoniseret retlig ramme for ophavsret og beslægtede rettigheder vil i kraft af den øgede retssikkerhed samtidig med overholdelsen af et højt beskyttelsesniveau for de intellektuelle ejendomsrettigheder medføre betydelige investeringer i kreativ og innovativ virksomhed, herunder i netinfrastruktur, og føre til vækst og øget konkurrenceevne for den europæiske industri både hvad angår udbud af indhold og informationsteknologi og generelt i en række industrisektorer og kulturelle sektorer. [...]

[...]

(6) Hvis der ikke sker en harmonisering på fællesskabsniveau, vil de lovgivningsinitiativer, der allerede er taget i en række medlemsstater som svar på den teknologiske udvikling, kunne medføre betydelige forskelle i beskyttelsesniveauet og dermed hindre den frie bevægelighed for varer og tjenester, der indeholder eller er baseret på intellektuelle ejendomsrettigheder, hvilket vil føre til en ny opdeling af det indre marked og lovgivningsmæssig inkonsekvens. Følgerne af en sådan lovgivningsmæssig forskel og uvished vil få større betydning i takt med videreudviklingen af informationssamfundet, der allerede har betydet en kraftig forøgelse af den grænseoverskridende udnyttelse af intellektuel ejendomsret. Denne udvikling vil og bør styrkes yderligere. Betydelig lovgivningsmæssig forskel og uvished med hensyn til beskyttelsesniveauet kan hindre stordriftsfordele for nye varer og tjenester, der indeholder ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder.

(7) Fællesskabets retlige ramme for beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder bør derfor også tilpasses og suppleres i det omfang, det er nødvendigt for det indre markeds funktion. Nationale bestemmelser om ophavsret og beslægtede rettigheder, der er meget forskellige fra den ene medlemsstat til den anden, eller som medfører retlig uvished, der hindrer det indre markeds funktion og udviklingen af informationssamfundet i Europa, bør derfor tilpasses, og inkonsekvente nationale reaktioner på den teknologiske udvikling bør undgås, hvorimod der ikke er behov for at fjerne eller undgå forskelle, der ikke påvirker det indre markeds funktion negativt.

[...]

(9) Udgangspunktet for en harmonisering af ophavsret og beslægtede rettigheder bør være et højt beskyttelsesniveau, da sådanne rettigheder er af afgørende betydning for den intellektuelle skabelsesproces. En sådan beskyttelse bidrager til at bevare og udvikle kreativiteten til gavn for ophavsmænd, kunstnere, producenter, forbrugere, kulturen, industrien og almenheden generelt. [...]

[...]

(19) Rettighedshavernes droit moral udøves i overensstemmelse med medlemsstaternes lovgivning og bestemmelserne i Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker, WIPO-traktaten om ophavsret og WIPO-traktaten om fremførelser og fonogrammer. [...]

7 Direktivets artikel 3 bestemmer:

»1. Medlemsstaterne tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde trådbunden eller trådløs overføring til almenheden af deres værker, herunder tilrådighedsstillelse af deres værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.

[...]

3. Rettighederne efter stk. 1 og 2 udtømmes ikke af en overføring til almenheden eller tilrådighedsstillelse for almenheden i henhold til denne artikel.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 8 Sagsøgerne i hovedsagen, som alle er journalister, har skrevet avisartikler og ladet dem publicere, dels i avisen *Göteborgs-Posten*, dels på *Göteborgs-Postens* internetside. Retriever Sverige driver en internetside, der alt efter kundernes behov tilbyder dem lister med klikbare links til artikler, der er udgivet på andre internetsider. Det er ubestridt mellem parterne, at disse artikler var frit tilgængelige på *Göteborgs-Postens* internetside. Ifølge sagsøgerne i hovedsagen fremstår det ikke klart for kunden, at han, hvis han klikker på et af disse links, bliver overført til en anden internetside for at få adgang til det værk, som interesserer ham. Retriever Sverige finder derimod, at det står klart for kunden, at han videreføres til en anden internetside, når han klikker på et af disse links.
- 9 Sagsøgerne i hovedsagen har anlagt sag mod Retriever Sverige ved Stockholms tingsrätt (byretten i Stockholm) med henblik på at opnå erstatning med den begrundelse, at selskabet, uden deres samtykke, har anvendt nogle af deres artikler ved at stille dem til rådighed for sine kunder.
- 10 Ved dom af 11. juni 2010 frifandt Stockholms tingsrätt sagsøgte. Sagsøgerne i hovedsagen ankede herefter denne dom til Svea hovrätt (appellretten i Svea).
- 11 Sagsøgerne i hovedsagen har for denne ret navnlig gjort gældende, at Retriever Sverige har krænket deres eneret til at stille deres respektive værker til rådighed for almenheden, derved at selskabets kunder fik adgang til førstnævnte værker som følge af de tjenester, der udbydes på selskabets internetside.
- 12 Retriever Sverige har i svarskriftet gjort gældende, at tilrådighedsstillelsen af lister med internetlinks til værker, der er overført til almenheden på andre internetsider, ikke udgør en handling, der kan krænke ophavsretten. Retriever Sverige gør endvidere gældende ikke at have foretaget nogen transmission af noget beskyttet værk, idet selskabets handling er begrænset til over for sine kunder at angive de internetsider, hvorpå de værker, som interesserer dem, befinder sig.

- 13 På denne baggrund har Svea hovrätt besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Hvis nogen anden end indehaveren af ophavsretten til et bestemt værk stiller et link til værket, der kan åbnes med et klik, til rådighed på sin hjemmeside, er der så tale om overføring af værket til almenheden på en måde, der er omfattet af artikel 3, stk. 1, i [...] direktiv 2001/29[...]?
  - 2) Påvirkes bedømmelsen under [første spørgsmål] af, om værket, som linket henviser til, findes på en hjemmeside på internettet, som er åben for enhver uden begrænsning, eller om adgangen er begrænset på nogen måde?
  - 3) Bør der ved bedømmelsen under [første spørgsmål] sondres mellem tilfælde, hvor værket, efter at brugeren har aktiveret linket, fremtræder på en anden hjemmeside, eller om værket efter brugerens aktivering af linket præsenteres på en måde, som giver indtryk af, at det sker på samme hjemmeside?
  - 4) Er det muligt for en medlemsstat at indføre en mere omfattende beskyttelse for ophavsmænds eneret ved at lade overføring til almenheden omfatte flere rettigheder end hvad der følger af artikel 3, stk. 1, i [...] direktiv 2001/29[...]?«

Om de præjudicielle spørgsmål

De tre første spørgsmål

- 14 Med de tre første spørgsmål, som behandles samlet, ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at tilrådighedsstillingen på en internetside af klikbare links til beskyttede værker, som er tilgængelige på en anden internetside, udgør en overføring til almenheden, der er omfattet af denne bestemmelse, når de omhandlede værker er frit tilgængelige på denne anden internetside?
- 15 I denne henseende fremgår det af artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, at enhver overføring af et værk til almenheden kræver tilladelse fra indehaveren af ophavsrettigheden.
- 16 Det følger således af denne bestemmelse, at begrebet overføring til almenheden omfatter to kumulative kriterier, nemlig en »overføring« af et værk og overførslen heraf til en »almenhed« (jf. bl.a. dom af 7.3.2013, sag C-607/11, ITV Broadcasting m.fl., ECLI:EU:C:2013:147, præmis 21 og 31).
- 17 For så vidt angår det første af kriterierne, nemlig at der foreligger en »overføring«, skal dette begreb forstås i bred forstand (jf. i denne retning dom af 4.10.2011, forenede sager C-403/08 og C-429/08, Football Association Premier League m.fl., Sml. I, s. 9083, præmis 193), og dette for at sikre indehavere af en ophavsrettighed et højt beskyttelsesniveau, således som det bl.a. fremgår af fjerde og niende betragtning til direktiv 2001/29.
- 18 I det foreliggende tilfælde skal det bemærkes, at den omstændighed, at der på en internetside leveres klikbare links til beskyttede værker, som er udgivet uden adgangsrestriktioner på en anden internetside, giver den første internetsides brugere en direkte adgang til disse værker.
- 19 Som det fremgår af artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, er det tilstrækkeligt for, at der foreligger »overføring«, at et værk gøres tilgængeligt for almenheden på en sådan måde, at de personer, der udgør denne, kan have adgang hertil, uanset om de faktisk benytter denne mulighed eller ej (jf. analogt dom af 7.12.2006, sag C-306/05, SGAE, Sml. I, s. 11519, præmis 43).

- 20 Det følger heraf, at under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, må den omstændighed, at der leveres klikbare links til beskyttede værker, betragtes som »tilrådighedsstilling« og er derfor en »overføring til almenheden« i nævnte bestemmelses forstand.
- 21 For så vidt angår det andet af de ovennævnte kriterier, nemlig at det beskyttede værk rent faktisk skal være overført til en »almenhed«, følger det af artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, at »almenheden« som omhandlet i denne bestemmelse tager sigte på et ubestemt antal potentielle modtagere og desuden indebærer et betydeligt antal personer (jf. SGAE-dommen, præmis 37 og 38, og dommen i sagen ITV Broadcasting m.fl., præmis 32).
- 22 En overføring som den, der er foretaget af en internetsides administrator ved hjælp af klikbare links, er rettet mod alle potentielle brugere af den internetside, som administreres af denne person, dvs. et ubestemt og betydeligt antal modtagere.
- 23 Under disse omstændigheder udgør den nævnte administrators handling en overføring til almenheden.
- 24 Imidlertid fremgår det af fast retspraksis, at for at være omfattet af begrebet »overføring til almenheden« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal en overføring som omhandlet i hovedsagen vedrøre de samme værker som dem, der er omfattet af den oprindelige overføring, og være foretaget på internettet ligesom den oprindelige overføring og derfor med de samme tekniske midler, og rette sig mod et nyt publikum, dvs. mod et publikum, som indehaverne af ophavsrettigheden ikke havde taget i betragtning, da de tillod den første overføring til almenheden (jf. analogt SGAE-dommen, præmis 40 og 42, kendelse af 18.3.2010, sag C-136/09, Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgon Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon, præmis 38, og dommen i sagen ITV Broadcasting m.fl., præmis 39).
- 25 I dette tilfælde må det fastslås, at tilrådighedsstillingen af de pågældende værker via et klikbart link som omhandlet i hovedsagen ikke medfører, at disse værker overføres til et nyt publikum.
- 26 Således var det publikum, som den oprindelige overføring var rettet mod, alle potentielle besøgende på den pågældende internetside, eftersom adgangen til værkerne på denne internetside ikke var underlagt nogen restriktive foranstaltninger, og alle internetbrugere derfor kunne have fri adgang til dem.
- 27 Under disse omstændigheder kan det fastslås, at eftersom alle brugerne på en anden internetside, som har fået overført de pågældende værker via et klikbart link, kunne få direkte adgang til disse værker på den internetside, hvortil værkerne oprindeligt var blevet overført, uden medvirken fra administratoren af den anden internetside, må brugerne af internetsiden, administreret af sidstnævnte, anses for at være potentielle modtagere af den oprindelige overføring og derfor være omfattet af det publikum, som indehaverne af ophavsrettigheden havde for øje, da de oprindeligt tillod overføringen.
- 28 Da der således ikke foreligger et nyt publikum, er en tilladelse fra indehaverne af ophavsrettigheden til at foretage en overføring til almenheden, således som det er sket i hovedsagen, ikke påkrævet.
- 29 Denne konstatering ændres ikke, såfremt den forelæggende ret måtte fastslå – hvilket ikke fremgår klart af de sagsakter, som er blevet fremlagt – at når internetbrugere aktiverer det pågældende link, præsenteres værket på en måde, der giver indtryk af, at det findes på samme internetside, hvorpå linket er fundet, mens dette værk reelt stammer fra en anden internetside.
- 30 Denne yderligere omstændighed kan ikke på nogen måde ændre den konklusion, at tilrådighedsstillingen på en internetside af klikbare links til et beskyttet værk, der er offentliggjort og frit tilgængeligt på en anden internetside, bevirker, at det nævnte værk stilles til rådighed for brugerne af den første internetside og således udgør en overføring til almenheden. Da der imidlertid ikke er tale om et nyt publikum, er en tilladelse til en sådan overføring til almenheden fra indehaverne af ophavsrettigheden under alle omstændigheder ikke påkrævet.

- 31 I det tilfælde, hvor et klikbart link derimod giver brugere af den internetside, hvorpå linket befinder sig, mulighed for at omgå restriktive foranstaltninger, der er etableret af den internetside, hvor det beskyttede værk befinder sig, for derved at begrænse den offentlige adgang til værket til abonnenter, og linket således udgør en indgriben, uden hvilken disse brugere ikke får adgang til de offentliggjorte værker, må alle disse brugere betragtes som et nyt publikum, som indehaverne af ophavsrettigheden ikke havde taget i betragtning, da de tillod den oprindelige overføring, og hermed er indehavernes tilladelse til en sådan overføring til almenheden påkrævet. Dette er bl.a. tilfældet, såfremt værket ikke længere er tilgængeligt for almenheden på den internetside, hvor det oprindeligt blev offentliggjort, eller det fremover kun er tilgængeligt på denne internetside for et begrænset publikum, men også er tilgængeligt på en anden internetside uden tilladelse fra indehaverne af ophavsrettigheden.
- 32 På denne baggrund skal de tre første spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at tilrådighedsstillelse på en internetside af klikbare links til værker, som er frit tilgængelige på en anden internetside, ikke udgør en overføring til almenheden, der er omfattet af denne bestemmelse.

Det fjerde spørgsmål

- 33 Med det fjerde spørgsmål ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at en medlemsstat indfører en mere omfattende beskyttelse for indehavere af en ophavsrettighed ved at fastsætte, at begrebet overføring til almenheden omfatter flere handlinger, end hvad der følger af denne bestemmelse.
- 34 I denne henseende fremgår det navnlig af første, sjette og syvende betragtning til direktiv 2001/29, at dets formål bl.a. er at afhjælpe forskelle i medlemsstaternes lovgivning og retlig uvished i forbindelse med beskyttelse af ophavsret. Tillades en medlemsstat imidlertid at indføre en mere omfattende beskyttelse for indehavere af en ophavsrettighed ved at fastsætte, at begrebet overføring til almenheden også omfatter andre handlinger end de i artikel 3, stk. 1, i direktivet 2001/29 angivne, vil det medføre, at der vil blive skabt lovgivningsmæssige forskelle og dermed retlig uvished for tredjemand.
- 35 Følgelig ville formålet med direktiv 2001/29 uundgåeligt blive bragt i fare, såfremt begrebet overføring til almenheden i forskellige medlemsstater blev fortolket som omfattende flere handlinger, end hvad der følger af dette direktivs artikel 3, stk. 1.
- 36 Som det ganske vist anføres i syvende betragtning til det nævnte direktiv, har direktivet ikke til formål at fjerne eller undgå forskelle, der ikke påvirker det indre markeds funktion negativt. Det må alligevel fastslås, at skulle medlemsstaterne tillægges muligheden for at fastsætte, at begrebet overført til almenheden omfatter flere handlinger, end hvad der følger af samme direktivs artikel 3, stk. 1, vil det nødvendigvis medføre en negativ påvirkning af det indre markeds funktion.
- 37 Det følger heraf, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 ikke kan fortolkes således, at bestemmelsen tillader medlemsstater at indføre en mere omfattende beskyttelse af indehavere af en ophavsrettighed ved at fastsætte, at begrebet overføring til almenheden omfatter flere handlinger, end hvad der følger af artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29.
- 38 Denne konklusion ændres ikke af den omstændighed, som fremført af sagsøgerne i hovedsagen i deres skriftlige indlæg, at Bernerkonventionens artikel 20 fastslår, at de lande, som har undertegnet denne konvention, indbyrdes kan indgå »særlige aftaler« med henblik på at tillægge indehaverne af en ophavsrettighed mere vidtgående rettigheder, end hvad der følger af den pågældende konvention.

- 39 I denne henseende er det tilstrækkeligt at bemærke, at når en konvention åbner mulighed for, at en medlemsstat kan træffe en foranstaltning, som viser sig at være i strid med EU-retten, uden dog at forpligte den dertil, skal medlemsstaten afholde sig fra at træffe en sådan foranstaltning (dom af 9.2.2012, sag C-277/10, Luksan, ECLI:EU:C:2012:65, præmis 62).
- 40 Eftersom målet for direktiv 2001/29 uundgåeligt ville blive bragt i fare, såfremt begrebet overført til almenheden blev udstrakt til at omfatte flere handlinger, end hvad der følger af dette direktivs artikel 3, stk. 1, skal en medlemsstat undlade at gøre brug af den mulighed, der er tillagt den i henhold til Bernerkonventionens artikel 20.
- 41 Det fjerde spørgsmål skal herefter besvares med, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at en medlemsstat indfører en mere omfattende beskyttelse for indehavere af en ophavsrettighed ved at fastsætte, at begrebet overføring til almenheden omfatter flere handlinger, end hvad der følger af denne bestemmelse.

Sagens omkostninger

- 42 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 3, stk. 1, i Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet skal fortolkes således, at tilrådighedsstilling på en internetside af klikbare links til værker, der er frit tilgængelige på en anden internetside, ikke udgør en overførsel til almenheden, der er omfattet af denne bestemmelse.**
- 2) **Artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at en medlemsstat indfører en mere omfattende beskyttelse for indehavere af en ophavsrettighed ved at fastsætte, at begrebet overføring til almenheden omfatter flere handlinger, end hvad der følger af denne bestemmelse.**

Underskrifter